

КРЕСТЬЯНСКАЯ ПРАКТИКА
ՀԱՅԵՄԵ
ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Ս. ԵԵՖՏԵԼ

ԻՆՋԵՆԵՐ ՈՒՂՂՆԵԼ ԹՂԹԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆ
ՉՈՐՐՈՐԴ

ԿՈՆՏԵՍՏԱՅԻՆ Ա
ԲՐԻԳԱԴԱՅԻՆ
ՂԱՏԻ ԲԵՐԹԵՐԻ
ԽՍԲԱԳԻՐՆԵՐԻ
ՀԵՌԱԿԱ
ԴԱՍՈՆՈԱԿՆԵՐ

ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ - Ի
ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹՅՈՒՆ
ՅԵՐԵՎԱՆ 1937 թ

070.1

31 JAN 2018

«ԽՈՐՀՐԴԱՅԻՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ»-Ի ԽՄԲԱԳՐՈՒԹՅԱՆ ԿՈՂՄԻՑ

Սույն դասախոսությունը վերաբերում է Լրագրային լեզվի մաթ-
րությանը, հստակությանն ու պարզությանը: Հեղինակը նյութն ա-
վելի հասկանալի և համոզիչ դարձնելու նպատակով, բազմաթիվ
որինակներ է բերել ուսերեն լեզվով լույս տեսնող պատի թերթե-
րից:

Հաշվի առնելով հայոց լեզվի յուրահատկությունները՝ թարգ-
մանության ընթացքում մի շարք որինակներ փոխարինվել են մեր
պատի թերթերից վերցրած որինակներով:

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐՆ ՈՒՂՂԵԼԸ

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ ԳՈՐԾ Ե

Պատի թերթի խմբիչը գյուղթղթակցից թղթակցություն է ստացել: Հեղինակի հաղորդած փաստերը հետաքրքրական են և վուչ մի կասկած չկա, վոր ճշմարիտ են: Շատ պատի թերթերի խմբագիրներ կարծում են, թե այդպիսի թղթակցությունը կարելի չէ տպագրել աշխատ, ինչպես կա, առանց վորեն փոփոխության յենթարկելու, յեթե նույնիսկ զրկած է մի քիչ խառն ի խուռն:

Խմբագիրներ ել կան, վորոնք թղթակցությունն ուղղելու գործը վստահում են խմբագրության հետ կապ չունեցող, նույնակ ակնհայտորեն անհուսալի մարդկանց:

— Թղթակցություն ուղղելը, — ասում են նրանք, — տեխնիկական գործ է: Մի քիչ «կիսագմբես» և վերջացավ...

Ճիշտ է արդյոք այդ:

Իհարկե՞ վո՛չ: Մեծ սխալ են գործում այն ընկերները, ովքեր լուրջ ուշադրություն չեն դարձնում պատի թերթի լեզվի վրա, ովքեր անուշադիր վերաբերմունք են ցույց տալիս թղթակցություններն ուղղելու գործին:

Ինչպե՞ս է չարադրած թղթակցությունը, բառերն ինչպե՞ս են դատափորած նրա մեջ և վորքա՞ն հաջող բառեր են ընտրված. ահա, հաճախ սրանից է կախված ամենազլխավորը՝ ընթերցողները կհասկանա՞ն այդ թղթակցությունը, թե՞ վուչ: Դեռ ավելին:

Յեթե անդրադետ լեզվով գրված թղթակցությունը չի ուղղված, յերբեմն ընթերցողն այդ թղթակցությունից այն չի հասկանում, ինչ ցանկացել են ասել գյուղթղթակցին ու խմբիչը: Այդ ցույց տանք սրինակով:

«Նաչալո» կոլտնտեսության բրիգադիր ընկ. Կորթեվը (վորոնե՞ ժի մարզի Պողգորենյան շրջան) հանկարծ, հենց ցանքն սկսելու որերին սկսում է կասկածել իր ուժերին: Նա սկսում է մեկը մյուսի հետևից դիմումներ տալ կոլխոզուսից և խնդրել, վոր իրեն ազատեն բրիգադիրի պարտականությունից: Վարչությունը չի համաձայնում: Կորթեվը շարունակում է դիմումներ տալ: Յեվ ահա, այդ գործով զբաղվում է կոլտնտեսության «Ձա 7—8 միլիարդով պուզով խեբա» պատի թերթը:

Կշտամբելով բրիգադիրին, վոր ամենաշիտուն չըջանում տապալում է կոլտնտեսության պլանները, հեղինակն իր թղթակցությունն ավարտում է այսպես.

11-2855099

«Ընկեր Կործեմ, ստախանովյան ցանքի նախապատրաստման և կատարման շրջանում չպետք է խուճապի մատնվել»:

Խմբկոյն այս արտահայտությունը չի ուղղում, այդպես էլ տը-պագրում է պատի թերթում: Յեմ ահա, թերթի ասելով դուրս է գալիս, վոր խուճապի մատնվել չի կարելի միայն ցանքը նախապատ-րաստելու և կատարելու ժամանակ, իսկ ուրիշ ժամանակ, վորպես թե, այդ կարելի չէ: Բայց, իհարկե, վո՛չ գյուղթղթակիցը, վո՛չ խմբկոյն այդ չեն ցանկացել ասել: Յերբեք էլ խուճապի չպետք է մատնվել:

Հետևապես, հարկավոր է թղթակցությունն աշխատել գրել և ուղղել, վոր նրա մեջ յերկդիմի, յերկիմաստ արտահայտություններ չմնան: Այնպես պիտի անել, վոր յուրաքանչյուր թղթակցությունը քա-ղաքականապես ճիշտ լինի, իր բովանդակությամբ լինի պարզ ու հասկանալի՝ յուրաքանչյուր ընթերցողին:

Այն թղթակցությունը, վոր անկարողության, անիրազեության հե-տևանքով, կամ չարամտորեն ճիշտ չի ձևակերպած, յերբեմն ողու-տի փոխարեն վնաս կարող է հասցնել:

Այս ամբիլի պարզ լինելու համար մի հասարակ որինակ բերենք: Աղով-Սևծովյան յերկրամասի Պրոլետարսկի շրջանում «Կրասնի Վոստոկ» անունով մի կոլտնտեսություն կա, վորը կաթնապրան-քային Ֆերմա ունի: Գյուղթղթակիցը կոլտնտեսության «Ձա վի-սոկի ուրաժայ» պատի թերթի խմբկոյնի հանձնեց մի թղթակցություն, վորով հայտնում էր, թե Ֆերմայում գործերը լավ չեն:

«...Շենքն ամրաներով չի մաքրվում, — գրում է նա, — հորթերը քայլելիս նրանց մեջքն առատաղին է քափում, կեղտոտ են, չսանրված, նիհար: Յեղական անասունների և ընդհանրա-պես անասունների նկատմամբ մոչ մի տեղ աշպարհի խնամք չեք տեսնի»:

Թղթակցության այս մասը լավ է գրված. պարզ ու հասկանալի: Հեղինակին խոսքերի մեջ հոգատարություն և զգացվում դեպի կոլ-տնտեսային բարիքը: Խմբկոյնը ճիշտ է վարվել, վոր աշատեղ վոչինչ չի ուղղել:

Բայց ահա, չուղղելով այս թղթակցության շարունակությունը՝ խմբկոյնը քաղաքական կոպիտ սխալ է գործել, ինչպես այդ ինքներդ ել կտեսնեք: Շարունակության մեջ գրված է.

«Պետք է լավ աշխատել, առանց մտածելու, վոր այդ կոլ-տնտեսությանն է և աշպարհի խնամքն ել բավական է»:

Մենք հավատացած ենք, վոր մոչ թղթակցության հեղինակը, մոչ պատի թերթի խմբկոյնը չեն ցանկացել ասել, թե կոլտնտեսու-թյան ունեցվածքին կարելի չէ և վատ վերաբերվել: Բայց, արի տես, վոր հենց այդպես է դուրս յեկել: Վա՛տ, հակահեղափոխա-կան միտք է ստացվել: Յեմ այդ միայն այն պատճառով, վոր խմբկոյնը չի ոգնել գյուղթղթակցին, չի ուղղել թղթակցությունը, չի գրել այնպես, ինչպես ցանկացել և ասել հեղինակը: Յեթե խմբկոյն այդ աներ, ապա այդ նախադասությունը կստացվեր այսպես.

«Պետք է լավ աշխատել, կոլտնտեսության բարիքը ամբիլի լավ պահպանել, քան քո անձնական ունեցվածքն ես պահպանում»:

Այս բոլորից պարզ է, վոր պատի թերթի թղթակցությունն ուղ-ղելը, նրա բովանդակությունը ճիշտ չարագրելը հասարակ «տեխնի-կական» գործ չէ, այլ կարևոր, քաղաքական, պատասխանատու աշ-խատանք է: Այդ աշխատանքը, ինչպես և պատի թերթի ամբողջ աշխատանքը բոլշևիկյան զգոնություն է պահանջում: Պատահական, չստուգված մարդկանց չի կարելի հանձնարարել թերթի վորևէ աշ-խատանքը:

ՄԻՇՏ ՀԻՇԵԼ ԸՆԹԵՐՑՈՂԻՆ

Ավերորդաբանություններով ծանրաբեռնված, խճուղված թղթակցութեան իմաստը դժվար է հասկացվում: Յուրաքանչյուր թղթակցութեան թերթում տեղավորելիս՝ խմբագիրը պետք է նկատի ունենա ընթերցողների շահերը: Նա նախ և առաջ պետք է հաշվի առնի, թե արդյոք տվյալ թղթակցութեանը լիովին հասկանալի կլինի ընթերցողին: Շատ ոգտակար է վերհիշել, թե Վլադիմիր Իլյիչ Լենինն ինչքան մեծ նշանակութեան էր տալիս զրական լեզվի հասկանալիութեանը:

Գերմանացի կին կոմունիստ հանդուցյալ Կլարա Յետկինը պատմում էր, թե մի անգամ ինքը հարցրել է Վլադիմիր Իլյիչին՝ ինչո՞ւ չէ նա միշտ էլ այնքան պարզ և միաժամանակ զեղեցիկ ու համոզիչ ձևով խոսում: «Գուցե, — հարցրել է Յետկինը, — այդ սլավոնական կուլտուրայի յուրահատուկ բնորոշ զի՞ծն է»:

Վլադիմիր Իլյիչը նրան պատասխանել է.

«Այդ յես չգիտեմ: Գիտեմ միայն, վոր յերբ յես հանդես եյի գալիս «վորպես հոետոր», միշտ մտածում եյի բանփորնեւրի և գյուղացիների մասին՝ վորպես իմ ունկնդիրների մասին: Յես ցանկանում եյի, վոր նրանք հասկանան ինձ: Կոմունիստը, վորտեղ էլ խոսելիս լինի, նա պետք է մտածի՝ մասսաների մասին, պետք է խոսի նրանց համար»:

(ԿԼԱՐԱ ՅԵՏԿԻՆ, Հիշողություններ Լենինի մասին. Մարքսի, Ենգելսի ու Լենինի ինստիտուտի և Կուսհրատի հրատարակութեան. 1933

թ., էջ 58):

Շատ խրատական է խմբագրական այն խոչընդոտները, վոր կատարվեց «ԽՍՀՄ Քաղաքացիական պատերազմի պատմութեանը» առաջին հատորի վրա: Չնայած նյութերը նախորոք մշակել էյին փորձված ժուռնալիստներ ու գրողներ, բայց և այնպես Գլխավոր խմբագրութեանը, ընկեր Ստալինի ամենամոտ մասնակցութեամբ, այդ հատորի նյութերի մեջ մոտ յոթհարյուր ուղղում ու լրացում մըտցրեց:

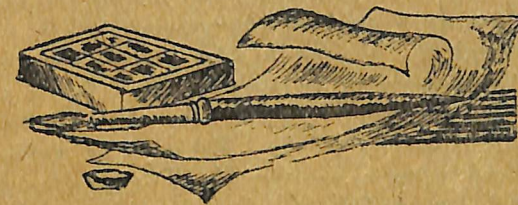
Գլխավոր խմբագրութեան ուղղումները յերբեմն այն էյին լինում, վոր նա մի բառը փոխարինում էր մի ուրիշով, կամ ավելացնում էր մի նոր բառ: Սակայն հենց այդ մի բառը ամբողջ հարցը լուսաբանում էր բոլորովին այլ կերպ, հենց այնպես, ինչպես հարկավոր է լուսաբանել:

Ուրինակ՝ ընկ. Ի. Մենցը, վոր մասնակցել է այդ գրքի առաջին հատորը կազմելուն, այսպիսի մի զեպք է պատմում.

«Գլուխներից մեկը պատմում է, թե ինչպես ետեր-մենչե-վիկները — Չիեխովսկի, Սուխանովը և ուրիշները — 1917 թ. մարտի 2-ի գիշերը զնացին Միլյուկովի ու Ռոձյանկոյի մոտ՝ խոսելու, վոր իշխանութեանը հանձնվի բուրժուազիային: Այնուհետև գրված է. «Նիստը վերջացավ: Պետական դամայի ժամանակավոր կոմիտեն սկսեց կառավարութեան ցուցակ կազմել, իսկ խորհրդային ներկայացուցիչներն զբաղվեցին զեկլարացիայով: Մարտի 2-ի լուսաբանին նորից համաքվեցին: Խորհրդային զեկլարացիան Միլյուկովին դուր չեկավ և նա նստեց, վոր տեղն ու տեղն ուղղի»:

Գլխավոր խմբագրութեանն ուղղեց միայն մի բառ. «Խորհրդային ներկայացուցիչներ»-ի փոխարեն գրեց «խորհուրդների ներկայացուցիչներ»: Ինչո՞ւ: Ժամանակակից ընթերցողը «Խորհրդային պատգամավորութեան», «խորհրդային ներկայացուցիչներ» բառերի հետ, բնականաբար, կապում է պրոլետարիատի գիկտատու-րան, նկատի չէ ունենում բոլշևիկյան Խորհուրդները, իսկ այդ սոփորական հասկացողութեանն այստեղ հանդիպում է տարրինակ զուգադիպութեամբ, բանակցութեաններ Միլյուկովի հետ, բուրժուազիայի հետ՝ իշխանութեանը հանձնելու մասին: Գլխավոր խմբագրութեան կատարած ուղղումից հետո արդեն տարակուսանք լինել չի կարող, վորովհետև զբանից մի յերկու տող վերև Խորհրդի մասին ասված է, վոր այդ ետեր-մենչեիկյան Խորհուրդ-եր»:

(«ԲՈՒՇԵՎԻԿ» ժուռնալ 1935 թ. № 21):

ՈՒՂՂԵԼ ԽՆԱՄՔՈՎ, ԱՌԱՆՑ ԱՂԱՎԱՂՈՒՄՆԵՐԻ

Այսպիսի մի դեպք է յեղել: Վերջինիս (Հեռավոր Արևելյան յերկրամաս) Յուդիոմբինատի ստախանովական ընկ. Պիմչենկոն «Ձա սորոյիու» պատի թերթի խմբագրին հանձնում է մի թղթակցություն: Ահա թե ինչ էր դրում նա.

«Յուդիոմբինատում բնակարանի խիստ պակաս է զգացվում: Չնայած դրան, բնակարանային մասի ղեկավարներ ընկ. ընկ. Ասլամովն ու Շպորտունը միջոցներ չեն ձեռք առնում կոմբինատի տներին փոխարենը նրանց, ովքեր կոմբինատում չեն աշխատում:

Ասլամովն ու Շպորտունն ինչո՞ւ չեն այդպիսի սիրալիք փոփոխություններ ցույց տալիս ղեկի չվող Պոտապկինը»:

Թղթակցությունը դրված է պարզ ու հասկանալի: Կարելի չէր պատի թերթում տեղափոխել թերեւս աննշան ուղղումներով: Բայց պատի թերթի խմբագիր ընկ. Որդանովն ուրիշ կերպ է մտածում.

— Շատ է հասարակ լեզվով դրված: Հարկավոր է մի քիչ աշխուժացնել...

Յեւ, վերադառնալով թղթակցության աշխուժացում ասելով նա բոլորովին սխալ բան էր հասկանում, դրա համար էլ այդ թղթակցությունը շուտով նրա գրչի տակ հետեւյալ պատկերն է ստանում.

«Մեր մոյորակը, ինչպես է մեր կոմբինատը, ղեկընտելեցված է: Բայց մենք չափազանց զարմացած ենք, ինչո՞ւ դուք ձեր բանվորների համար բնակարան չեք վորոնում ձեր տներում... Մարդ միայն զարմանալ կարող է այդ, թույլ ասել, մարտեցիների հեռատեսության վրա և հրաժարվել Մարսի վրա բնակարան վորոնելուց: Իսկ մարտեցիներն իրենց հերթին...» և այլն:

Շրջանային «Կոմունար» թերթից մենք տեղեկացանք, վոր բանվորներին հուզել է իրենց թղթակցությունների այսպիսի անխմատ ու կամայական աղավաղումները և նրանք դադարել են թղթակցություն գրել «Ձա սորոյիու» թերթին:

Իհարկե, այդ բանթղթակցիները ճիշտ չեն վարվել. վոչ թե պետք է ձեռք քաշել թերթին աշխատակցելուց, այլ պետք է միջոցներ ղեկծել, վոր թղթակցությունները չաղավաղվեն: Հարկավոր էր ընկեր Որդանովին հասկանցնել, վոր վերջ տա իր փուչ ու անբովանդակ ճոճություններին:

Ճիշտ է, այս ամենը տեղի չէ ունեցել վոչ թե կոլանտեսությունում, այլ դործարանում, բայց դրանից ինդրի ելությունը չի փոխ-

վում: Յուդաբանչյուր պատի թերթի խմբագիր պետք է դաս առնի այս սրինակից և մի անդամ ընդմիջտ հիշի, վոր թղթակցությունն ուղղելի՞ չի նշանակում կարելի չէ նրան ավելացնել ինչ վոր խելքին փչեց:

Լավ չէ, նաեւ, այնպես անել, ինչպես, որինակ, արել է «Ուդարնիկ» պատի թերթի խմբագիր ընկ. Աֆոնիչեվը (Լենինգրադի մարզի Գոլոդանսկի անտառակայան): Ընկ. Աֆոնիչեվը կարծում է, թե յուդաբանչյուր թղթակցություն անպայման պետք է մի բարձրագույնը նախարան ունենա:

Յեթե, որինակ, թղթակցը դրում է, թե իրենց բրկպաղն ինչպես է ցանքին նախապատրաստվել, ընկ. Աֆոնիչեվն անպայման ըսկրորից ավելացնում է.

«Ուրհդային Միության բոլոր դործարաններում, անտառներում ու կոլանտեսություններում լայնորեն ծավալվել է ստախանովյան շարժումը»:

Յեթե թղթակցություն է ստացվել լողերի մասին, նա անպայման այսպիսի մի նախարան է ավելացնում.

«Մեր յերկիրն իր դործարաններում, սոցիալիստական դաշտերում հարյուրավոր աշխատանքի հերոսներ ունի: Բայց դեռ կան լողեր, ինչպիսիք են Մարկովը և Պրոխորովը»:

Գյուղթղթակցին իր թղթակցության մեջ մերկացնում է մի դող: Թվում է, թե չառ պարզ ու հասկանալի չէ: Բայց վո՛չ: Այդ թղթակցությունը պատի թերթում տեղափոխելու փոխարեն «Ուդարնիկ»-ի խմբագիրը հետից է դուրսը սկսում իր ընթերցողի հետ.

«Մենք կառուցում ենք սոցիալիզմ, վորտեղ մարդիկ պետք է գիտակից լինեն: Սակայն, չնայած դրան, մեր անտառակայանում կան անգիտակից մարդիկ, վորոնք թախանում են սոցիալիստական սեփականությունը»:

Յեւ ի՞նչ է ստացվում: Լողերին թերթի նախատում է, վոր նրանք աշխատանքի հերոս չեն, իսկ գողությունը բացատրում է անգիտակցությամբ... Դե, ինչի՞ չէ նման այս:

Չի հարկաւոր յերկար ու բարակ նախարան գրել յուդաբանչյուր թղթակցության: Չէր կոլանտեսական ընթերցողներին այդ ընդհանուր բաները վոչ մի նոր բան չեն տա, իսկ այդպիսի նախարանները, ինչպես անենում էք, կարող են փչացնել թղթակցությունը:

Իսկ ի՞նչ կարելի չէ, յերբեմն էլ նույնիսկ անհրաժեշտ է, ավելացնել թղթակցությունն ուղղելիս:

Գործնական քաղաքական նախարան թղթակցությանը:

Ճիշտ յեղրակացություն՝ նկարագրած փաստերից: Գործնական առաջարկություն: Շնորհալի արտահայտություն՝ թղթակցությունն աշխուժացնելու համար՝ մի լավ առակ:

Սրանք ոգուտ կտան: Սրանց դեմ թղթակցին էլ չի առարկի:

Թղթակցությունը պետք է ուղղել միայն անխաթելաբայան չափով, պահպանելով հեղինակի վոնի առանձնահատկությունը, խնամքով վերաբերվելով մտքին արտահայտելու նրա ձևերի հետ:

Այդպիսի ուշադիր վերաբերմունքի որինակ ենք տեսնում «Ձա

ուորոխակաւութիւն» պատի թերթում (Լենինգրադի մարզի Դեմյանովի շրջանի 2-րդ Ոստյեկով կոլտնտեսութեան)։ Այդ թերթում յուրաքանչյուր հեղինակ բնութեւոյնի հետ խոսում է իր լեզվով։

Դրանից թերթը դառնում է շատ յուրահատուկ, կենդանի ու հետաքրքիր։

«ՄԱՐԴՈՒ ԶԶՎԱՆՔ Ե ԳԱԼԻՍ

Կիւր Դատարիա Յեֆիմովնան կոմերը կիւում է կանոնաւոր կաթի ժամանակին հանձնում է Ֆերմա։ Բայց, յեթե տեսնեք, թե ինչի մեջ է կիւում... իսկական կոլտնտեսականը ձրի էլ չի վերցնի այդ կաթը։ Նրա կոմիտիին ուղղակի կեղտալորի դուլլ է։

Անասնարուծ Նիկոլայեւն էլ, կոլտնտեսութեան նախագահ Յակովլեւն էլ, դիտեն այդ։ Բայց նրանք այդ կաթը չեն ուտում, զրա համար էլ զրա մասին չեն մտածում։

Գյուղթղթակից Անդրեյեւ»։

Ինչո՞ւ է լատի այս թղթակցութեանը։ Նախ և առաջ իր պարզութեամբ ու հասկանալիութեամբ։ Լեզվի յուրահատկութեամբ, փոքր ուղղելու ժամանակ չի փչացրել։

Նույնպիսի արժանիքներ ունի նույն թերթից վերցրած հետեւյալ թղթակցութեանը։

«ՄԱՐԴՈՒ ՔԵՖՆ Ե ԳԱԼԻՍ

Մարդու քեֆն է դալիս, յերը նայում էս անասնապահ Իվանովի ձիուն։ Նա միջակից ավելի գեր է։ Մաղերը փայլում են հայելու պես։ Յեւ ինչո՞ւ պիտի վատ լինի այդ ձին, քանի վոր Իվանովը սիրում է նրան։

Գոմում նա ջրաման ունի։ Կերամանը լայն է, խոտը փոքր տակ չի թափում։ Վորոշակի ժամերին նա ջրում է իր ձիուն, ամեն որ մաքրում է նրան և չափից ավելի չի բեռնում։

Մյուս կոլտնտեսականները պետք է Իվանովից սովորեն ձի պահել։

Ստուգող հանձնաժողով՝

Ֆ. Իվանով և Ն. Ֆեոդորով»։

Դժվար չէ նկատել, վոր այս թղթակցութեանը ևս համեմատելի է կենդանի արտահայտութեաններով ու համեմատութեաններով, ինչպես որինակ՝ «մաղերը փայլում են հայելու պես»։ Յեթե խմբագրութեանն սկսեք անտեղի ուղղումներ անել, դրանով միայն կփչացնեք թղթակցութեանը։

Միշտ պետք է հիշել, վոր գանաղան հեղինակներին հատուկ հետաքրքրական արտահայտութեանները շատ են աշխուժացնում թերթը։

Նաղեժդա Կոնտանտինովնա Կրուպսկայան պատմում է, թե Լենինն ինչպես էր ուղղում թղթակցութեանները։

«Բանվորական թղթակցութեանները նորից ու նորից էլին կարգացում։ Սովորաբար նրանք գրում էին այն յուրահատուկ լեզվով, վորով խոսում էր այն ժամանակ բանվորների առաջավոր խավը։ Նրանց լեզվի մեջ նոր բառեր ու տերմիններ շատ կային, բայց դրանք հաճախ գործածվում էին յուրահատուկ յերանդա-

վորումով, հաճախ, սխալ, անճիշտ ձևով։ Հարկավոր էր ուղղել այդ բանվորական թղթակցութեանները։ Վաղեմիք Իլյինը շատ հոգատար էր դեպի այդ գործը։ Նա շատ էր հոգ տանում, վոր պահպանվի թղթակցութեան վուլին, վոճը, յուրահատկութեանը, վոր նրանք չարժեքադրկվեն, չափից ավելի ինտելիգենտական չդառնան, պահպանեն իրենց դեմքը»։

(Ն. ԿՐՈՒՊՍԿԱՅԱ. «Լենինը կուսակցական մամուլի խմբագիր ու կազմակերպիչ»)։

Մենք բոլորս պետք է սովորենք այդպիսի զգույշ ու հոգատար վերաբերմունք ունենալ դեպի յուրաքանչյուր թղթակցութեանը։

ԼԱՎ, ՄԱՔՈՒՐ, ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԼԵԶՎԻ ՀԱՄԱՐ

Ինչպես արդեն վերն ասացինք, վոչ մի դեպքում չպետք է ընկ-
նել մյուս ծայրահեղության մեջ, այսինքն՝ բոլորովին չուղղել թըղ-
թակցությունը, թողնել այնպես, ինչպես թղթակիցը գրել է:

Ամեն անգամ չի կարելի հույս դնել, թե թղթակցությունը, կար-
ծես, գրված է հարթ, սահուն: Նախքան թղթակցությունը պատի
թերթում տեղավորելը պետք է լավ կշռադատել նրա յուրաքանչյուր
արտահայտությունը:

Կիրովի անվան գյուղատնտեսական արտելի կոլտնտեսականները
(Վորոնեժի մարզի Դրեզենի շրջան) մի անգամ շատ կուշտ ծիծաղե-
ցին իրենց «Նաչա ժիդն» պատի թերթի խմբակովի վրա: Ինչո՞ւ ծիծա-
ղեցին: Վորովհետև խմբակովը գլխի չեք ընկել և մի թղթակցության
մեջ չեք ուղղել հետևյալ անհեթեթությունը:

«Շուրջը խաղաղ էր, բայց վրոնում եր բուբր»...

Հեղինակը պարզապես ճոճոացրել է: Ինչպես յերևում է, նա այն
մարդկանցից է յեղել, վորոնց մասին ասված է, թե՝ «գեղեցիկ խոս-
քի համար իրենց հորն ու մորն ել չեն խնայի»: Իսկ խմբակովը չի ուղ-
ղել թղթակցությունը, չի մաքրել այնտեղ յեղած անհեթեթություն-
ները և ինքն իրեն ծիծաղելի դրություն մեջ է գրել:

Բայց այս բոլորը չէ: Թղթակցության մեջ խոսվում է ձիադան
Պոպովի մասին, նա գիշերները թաղուն, կոլտնտեսության ձիերով,
իր սեփական բանջարանոցն է տանում դոմի աղբը: Հեղինակը թղթակ-
ցության վերնագիրը գրել է «Անդիտակիցը»: Խմբակին այդպես ել թո-
ղել է: Բայց, մի մտածեցեք, դա ի՞նչ անդիտակից է: Ուղղակի գող
է, խարդախ: Այդպես ել պետք էր վերնագիր գրվեր: Այդպես ել
պետք է ուղղվեր:

Թղթակցությունները պետք է ուղղել խնամքով, հարգելով հեղի-
նակին ու ընթերցողներին, վորոնց ձանձրացնում է թերթը, յեթե բո-
լոր թղթակցությունները սանրված են մի սանրով:

Ուղղելու ժամանակ, առանց հեղինակի լեզուն աղճատելու, պետք
է թղթակցությունից դուրս նետել բոլոր կոպիտ ու հայհոյական ար-
տահայտությունները: Բացի ընթերցողների կշտամբանքից՝ ուրիշ վոչ
մի բանի չի արժանացել, որինակ, Գամենսկի փայտագործարանի «Պի-
լա» թերթը, վորը թղթակցության մեջ պահել է հայհոյական բա-
ռերը:

Ինքն իրեն ավելի անհարմար դրություն մեջ է գրել Վորոշիլովի

անվան «Նովի պուտ» կոլտնտեսության պատի թերթի խմբակովը (Վո-
րոնեժի մարզի Լադոմիրովսկի շրջ.): Այդ պատահել է հետևյալ
կերպ:

Գյուղթղթակից ընկ. Շտանկոն մի հետաքրքիր ու շահեկան թըղ-
թակցություն է գրել հայհոյանքի դեմ պայքարելու մասին: Խմբակո-
վը թերթում տեղավորել է այդ թղթակցությունը: Յեւ ամեն ինչ լաճ,
կլիներ, յեթե... խմբակովը թղթակցության մեջ չափեցներ այդ
հայհոյական բառերը:

— Այս ի՞նչ բան է, — հուղկեցին կոլտնտեսական ընթերցողնե-
րը, — համոզում են հայհոյել, բայց հենց իրենք ել թերթում կրդե-
նում են ամեն տեսակ հայհոյանքներ...

Բայց հարցը միայն հայհոյանքները չեն: Անձեռնմխելի թողնելով
յուրահատուկ ժողովրդական արտահայտությունները, առակները, ա-
ռածները, միաժամանակ պետք է անուղիքաբար դուրս չալրտել թղթակ-
ցություններից մեր լեզվին խորթ բոլոր բառերը:

Պատի թերթի լեզուն չպետք է աղտոտել նաև տեղական, վոչ գը-
րագետ բարբառային սխալ ձևերով ու բառերով, ինչպես որինակ՝
«գալում եմ», «հորի», «ինչիս» և այլն: Կան անտեղյակ խմբագիր-
ներ, վորոնք պատի թերթում այդպիսի բառեր տեղավորելով, կար-
ծում են, թե այդ է ժողովրդական լեզուն:

Պետք է հիշել, վոր պատի թերթը պարտավոր է իր ընթերցողին
գրական, կուլտուրական լեզու սովորեցնել:

Պատի թերթի լեզուն պետք է լինի լավ, մաքուր, բոլոր ընթեր-
ցողներին մատչելի, իսկական ժողովրդական լեզու:

Ամենայուրջ և նույնիսկ ամենաբարդ հարցերի մասին ել կարելի
է և պետք է գրել պարզ, հասկանալի լեզվով: Այդպիսի հիանալի գը-
րավոր ու բանավոր խոսքի որինակներ է տալիս մեզ ընկեր Ստալինն
իր յուրաքանչյուր յելույթում: Վերցնենք թեկուզ այս համալածը՝
նրա հիանալի գեկուցումից, վոր տվեց Սորհուրդների համամիու-
կան VIII արտակարգ համագումարում:

«...Մեր խորհրդային գյուղացիությունը միանգամայն նոր
գյուղացիություն է: Մենք այլևս չունենք կալվածատերեր ու կու-
լակներ, վաճառականներ ու վաչխառուներ, վորոնք կարողնա-
յին շահագործել գյուղացիներին: Հետևաբար, մեր գյուղացիու-
թյունը շահագործումից ազատագրված գյուղացիություն է: Այ-
նուհետև, մեր խորհրդային գյուղացիությունն իր ճնշող մեծա-
մասնությամբ կոլտնտեսային գյուղացիություն է, այսինքն՝ նա
իր աշխատանքը և իր ստացվածքը հիմնում է վոչ թե անհատա-
կան աշխատանքի ու հետամնաց տեխնիկայի վրա, այլ կոլեկտիվ
աշխատանքի և արդի տեխնիկայի վրա: Վերջապես, մեր գյուղա-
ցիության տնտեսության հիմքում դրնվում է վոչ թե մասնավոր
սեփականությունը, այլ կոլեկտիվ սեփականությունը, վորն ա-
ճել է կոլեկտիվ աշխատանքի բաղադրի վրա:

Ինչպես տեսնում եք, խորհրդային գյուղացիությունը դա
միանգամայն նոր գյուղացիություն է, վորի նմանը դեռ չի խա-
ցել մարդկության պատմությունը»:

Այստեղ վերլուծած է մի շատ լուրջ հարց. տրված է պատմական մի խոչորագույն յերևվելթի բնորոշումը: Բայց վորքա՞ն պարզ ու հասկանալի յե ասված այս ամենը: Մենք բոլորս այդ պետք է սովորենք ու սովորենք ընկեր Ստալինից:

Թղթակցությունն ուղղելիս խելքին դու տալու կարիք չկա: Վորքան հասկանալի դրված լինի թղթակցությունը՝ այնքան լավ: Մենք, որինակ, շատ լավն ենք համարում հետեյալ թղթակցությունը.

«ՍՏԱՆԱՆՈՎԱԿԱՆ ԿՈՒՏՆՏԵՍԱԿԱՆԸ

Այս բերքահավաքի ընթացքում կոլտնտեսական Ա. Ի. Չեսնոկովն իսկապես վոր ստախանովաբար աշխատեց:

Նա կարողացավ հնձելու տեխնիկային այնպես տիրապետել, վոր արտադրանքի նորմաները կրկնակի չափով դերակատարում էր: 19 որում նա հնձեց 152 հեկտար: Կոլտնտեսականների ընդհանուր ժողովում, վորտեղ քննվում էր ստախանովականների խորհրդակցությանն ընկեր Ստալինի արտասանած ճառը, Չեսնոկովը խոսք տվեց յեկող տարի որական 8 հեկտարի փոխարեն 10—12 հեկտար հնձել:

Վողջունում ենք ստախանովական կոլտնտեսականին»:

(Վարդանի շրջանի Սոսեդսկի շրջանի Բուդյոննու անվան կոլտնտեսության «Ուզարմիկ» պատի քերթից):

Յեթե մի ժամանակ ցարական չինովնիկներն ու գրողներնը տանքա՞ն էլ յեյն այն արտահայտությունը, թե՛ «Սոսում է այնպես, ինչպես գրում է», ապա մենք, ընդհակառակը, պետք է աշխատենք գրել այնպես, ինչպես խոսում են մաքուր-դրական, ժողովրդական, կենդանի լեզվով: Իսկ մեր յեզուն շատ հարուստ է, նա յուրաքանչյուր միտք արտահայտելու համար շատ ու շատ գեղեցիկ, պատկերավոր ձևեր ունի:

Իդուր չե, վոր, ինչպես ընկ. Բոնչ-Բրուեվիչն է վկայում, Լենինը վրդովվում էր, յերբ կարդում էր անշնորհ չարագրված մի փաստաթուղթ կամ հոդված:

«Յեթե նա տեսնում էր, վոր չարագրանքի մեջ հանրամատչելիություն չկա, միշտ հարց էր տալիս. «Միթե՞ դուք չեք կարող ձեր մտքերը ուստաց լեզվով այնպես չարագրել, վոր իրոք մատչելի լինեն բոլորին: Ռուսաց յեզուն շատ հարուստ է: Յեթե դուք այդ չեք անում, ապա մեղավոր եք ինքներդ և մոչ այն յեզուն, վորով դրում եք»: Յեվ նա պահանջում էր յուրաքանչյուրից, և վորքան ընկերն ավելի պատասխանատու յեր լինում, այնքան ավելի խիստ էր պահանջում, վոր հեղինակը խնամքով կատարի իր աշխատանքը՝ համենյով առավելագույն պարզության: Նա տանել չեր կարողանում մեզ մոտ յուրացված լրագրային լեզուն, վոր հաճախ այնքան աղքատ, դժվար, տխուր ու անհասկանալի յեր լինում, վոր Վլադիմիր Իլյիչը շատ անգամ լրագիր կարդալիս բացականչում էր. «Ի՞նչ լեզվով է գրված այս: Միթաներեն

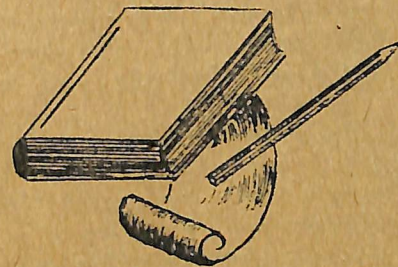
և կարծես: Վլադիմիր՝ և և մոչ թե Տոլստոյի ու Տուրգենևի՞ լեզուն»:

(Վ. Բոնչ—Բրուեվիչ. «Ի՞նչպես էր աշխատում վլադիմիր Իլյիչը»,

ժուռնալ «Չխատել և Պիսատել» № 2, 1928 թ.):

Ինքը՝ Լենինը հիանալի խմբագիր էր և սքանչելի յեր գրում: Ընկեր Ստալինի չեչտակի գիտողությամբ «միայն Լենինն էր կարողանում ամենախճոված հարցերի մասին գրել այնքան պարզ ու հասկանալի, սեղմ ու համարձակ, — յերբ յուրաքանչյուր Փրադր մոչ թե խոսում է, այլ կրակում» («Լենինի մասին» գրքույկից, Կուսհրատ, 1937 թ., էջ 26):

Ուրեմն ի՞նչ պահանջներ էր առաջադրում Լենինը լրագրային լեզվին: Հետևապես, յուրաքանչյուր խմբից ի՞նչ ակներև կանոններ պետք է կիրառի թղթակցությունն ուղղելիս:

1) Վլադիմիր՝ միջադպրային լեզվի անուր:

2) Ռուս խոչորագույն գրողներ, վորոնք լեզվին վարպետորեն տիրապետելու որինակներ են թողել:

ՄԻՔ ՉԱՐԱՇԱՀԻ ՈՏԱՐ ԲԱՌԵՐԻ ԳՈՐԾԱԾՈՒԹՅՈՒՆԸ

«Մեր կյանքը» պատի թերթում (Վորոնեժի մարզի Չերտկոմուկի կերպարանի անվան կոլտնտեսություն) մի անգամ կոլտնտեսության արտադրական պլանի մասին մի թղթակցություն էր տպված: Նրա մեջ է միջի այլոց ասված էր.

«Մենք պետք է յուրաքանչյուր կետին մոտենանք մանրամասնորեն, ոչտակար գործողություն կոնֆլիկտներով»:

Ի՞նչ կարող է նշանակել այս՝ կոլտնտեսականներից միջ մեկը հասկացավ: Յեվ, յեթե ճիշտն ասենք, հավանորեն դրանից շատ բան էն հասկացել նաե միջ ինքը՝ հեղինակը, միջ էլ խմբագրական կոլեկտիվը:

Վլադիմիր Իլյիչ Լենինը շատ անգամ է դեմ դուրս յեկել մամուլում անտեղի կերպով ոտար բառեր գործածելուն: Դեռևս հեղափոխությունից առաջ նա գրում էր, միջ բոլշևիկները

«...պետք է կարողանան խոսել պարզ ու հասկանալի, մասնաձևի մատչելի լեզվով, մոռանալով դեռ նետելով դժվար հասկանալի տերմիններ, ոտար բառերի ծանր հրետանին, միջոց սերտված, պատրաստ են, բայց դեռևս անհասկանալի յեն մասնաձևի, դեն նետելով նրան անծանոթ բոլորեղները, բնորոշումները, յեղրակացությունները»:

(Լենին. Յերկեր, հատար X, էջ 143—144):

Հոկտեմբերյան սոցիալիստական Մեծ հեղափոխությունից հետո Լենինն իր «Ռուսաց լեզուն մաքրելու մասին» հոդվածում գրում է.

«Մենք ուսաց լեզուն փչացնում ենք: Ոտար բառերը գործ ենք ածում առանց անհրաժեշտության: Գործ ենք ածում անճիշտ: Ինչո՞ւ ասել «գեֆեկտներ», յերբ յերբ կարելի յե ասել թե բութություններ, պակասություններ, կամ արատներ:

Իհարկե, յերբ հենց նոր միայն կարգալ սովորած է մանավանդ թերթ կարգալ սովորած մարդը սկսում է ջանասիրարար թերթեր կարգալ, նա տկամայից յուրացնում է յեզվի յրազրային արտահայտությունները: Բայց հենց յրազրային լեզուն էլ մեկ մոտ նույնպեղ սկսում է փչանալ: Յեթե նոր միայն կարգալ սովորած մարդուն ներքի յե միջոց սկսնակի ոտար բառեր գործածելը, ապա գրականագետներին ալո ներել յի կարելի: Փամանակը յե՞ արդյոք, միջ մենք կոխի հայտարարենք առանց անհրաժեշտության ոտար բառեր գործածելու դեմ»:

(Լենին, Յերկեր, հատ. XXIV, էջ 702):

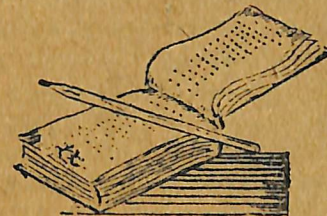
Հասկանալի յե, միջ Լենինը նկատի յունեղ այնպիսի հանրահայտներ, մաղուց արդեն գործածություն մեջ մոտած բառերը, ինչպիսիք են՝ «ավտոմոբիլ», «տրակտոր», «ավիացիա» և այլն: Այստեղ նա նկատի ունեղ ընթերցող մասնաձևի իրոք անհասկանալի բառերը: Ահա հենց ալո բառերն է, միջ պետք է փոխարինել մեր լեզվի նույնանիչ բառերով:

Այն դեպքում, յերբ յլուզթղթակիցը, կամ խմբագիրն անհրաժեշտ են համարում գործածել միջ բոլոր ընթերցողներին հասկանալի ոտար բառ, ապա ալո դեպքում նլ պետք է վարվել այնպեղ, ինչպեղ հաճախ անում էր Վլադիմիր Իլյիչը: Նա տեղն ու տեղը բացատրում էր ալո բառը կամ փակագծերում և կամ հենց ալո ոտար բառի կողքին դնելով ուսուերեն բառ, միացնելով՝ «այսինքն» արտահայտություն:

Հենց ալոպեղ էլ, միանգամայն ճիշտ է վարվում «Պրեզա» պատի թերթի խմբակար (Վորոնեժի մարզի Սոսեղակի շրջանի Ստալինի անվան կոլտնտեսություն): Ալո թերթը մի լողրի եղոխտ անվանելով՝ տեղն ու տեղը բացատրում է.

«Եղոխտ է կոչվում այն մարդը, միջ ապրում է միայն ինքն իր անձի համար և հալվի յի առնում հասարակական շահերը»:

Յեվ շատ լավ է արել թերթը:

1605582-11

ԽՈՒՍԱՓԵՑԵՔ ԿՐՃԱՏ ԲԱՌԵՐԻՅ

Մի շարք պատի թերթերի խմբագիրները կրճատ բառերի գործածությունն ախպես են չարաչափում, փոր բնթերցողները, բառիս իսկական իմաստով, ստիպված են լինում յենթադրություններ հասկանալ թղթակցության բովանդակությունը:

Լենինը ծագում էր անհրաժեշտությունից չրդիսող ամեն մի կրթականում:

Բառերի՝ մասսաներին անհասկանալի կրճատումներին բացատրար է վերաբերվում նաև ընկեր Ստալինը: Համամիութենական Կոմունիստական կուսակցության XVII համագումարում ընկ. Լ. Մ. Կադանովիչը զրա մասին ասում էր.

«Ընկեր Ստալինը հաճախ կշտամբում է գրականագետներին ու մեր լրագրերին, փոր նրանք հաշվի չառնելով լայն մասսաների մակարդակը, գործ են ածում ամեն տեսակ կրճատված բառեր: Ահափասիկ որինակ, գրում են միջազգային պատանեկական որվա մասին, և անպայման կտեսնեք՝ ՄՅՈՒԴ:

Մենք ընկեր Շուխինին Կենտկոմի գյուցատնտեսական բաժնից գյուղ ուղարկեցինք, փորպեսպի նա ուսումնասիրի, թե ինչ գրքերի պահանջ կա աշտեղ, ինչ մակարդակ ունի աշտեղ բնթերցողը: Նա պարզեց, փոր աշտեղ քիչ գիրք կա: Ընկեր Շուխինը գրուցի ժամանակ հարցնում է. «Դուք հասկանում եք, թե ինչ է ՄՅՈՒԴ-ը»: Մի կոմունիստ նրան պատասխանում է. «ՄՅՈՒԴ-ը — դա մի խոսքով հեղափոխական տուն է»: Բայց թե ինչ է նշանակում ՄՅՈՒԴ խոսքն ինքը՝ չգիտեմ, ասում է:

Կամ վերցնենք մեր լրագրերը, աշտեղ հաճախ է հանդիպում ՃՏՍ խոսքը: Մեզ մոտ գիտեն, փոր կրճատ ախպես են անխնամ ճարտարագիտական — տեխնիկական աշխատողներին: Բայց ահա գյուղական կոմունիստը կարդում է ՃՏՍ և չի իմանում, թե ինչ ասել է ՃՏՍ: Լրագրերում ախպեսի կրճատում կա՝ 4 կվ.: Ի՞նչ ասել է 4 կվ.: Գյուղական կոմունիստին, ասենք փոչ միայն նրան, դժվար է գլխի բնկնել, փոր ախ կրճատման տակ թաղնված են 4-րդ կիսրտալ բառերը: Յես սա չեմ ասում նրա համար, փոր ծիծաղենք մի մարդու վրա, փորը հասարակ բաներ չգիտե: Վոչ, ափելի չուտ հարկավոր է ծիծաղել նրանց վրա, ովքեր ախպես են գրում բանվորների ու գյուղացիների համար»:

(Լ. ԿԱԳԱՆՈՎԻՉ. կազմակերպչական հարցեր: Զեկուցում Համկ(բ)Կ 17-րդ համագումարում. Հայ կուսիստ, 1934 թ., եջ 118):

Կրճատ բառերը, բացի այն, փոր փոչ ամենքին են հասկանալի, հաճախ ուղղակի տղեղ են: Նրանք դուր չեն պալիս բնթերցողներին և հետ են մղում նրանց թերթից: Այդ բառերը կարող են փչացնել լավ բովանդակություն ունեցող թղթակցությունը:

Որինակ՝ «Կրասնի դապուլիկ» կուստեսություն պատի թերթում (Լենինգրադի մարզի Ոկուլովսկի շրջ.) մի թղթակցություն է տեղափորվել կոմյերիտմիության աշխատանքի մասին: Թղթակցությունը փառք չե, բայց նրան մթաղնել է «Կոմսոորդանիդացիա» (հայերեն՝

կոմյակադմակերպություն: — թարգ.) աններդաշնակ) կրճատ բառի բազմաթիվ գործածությունը:

«...Կարճ ժամանակամիջոցում մեր կոմյակադմակերպությունը ցուց տվեց իր կոմյերիտական դեմքը: Կոմյակադմակերպության մեջ բնդամենք հինգ մարդ կա, փորոնցից չորսը գյուղթղթակից են: Գյուղթղթակից ընկ. Ալեքսեյևի կոմյակադմակերպության կողմից կցված է պատի թերթին ողնելու: Կոմյակադմակերպությունն իր ամբողջ աշխատանքն ուղղել է կուստեսությունը նրն ողնելուն...»:

Յեթե խմբկոյն ախ թղթակցությունն ուղղելիս «կոմյակադմակերպություն» փոխարեն մի տեղ գրեր «կոմյերիտական կադմակերպություն», մի ուրիշ տեղ՝ «կոմյերիտականները», յերրորդ տեղը «կոմյերիտմիությունը», գրանից թղթակցությունը շատ բան կչահեր:

Իհարկե, փոչ փոր չի առարկում այն կրճատ բառերի դեմ, փորոնք հաստատորեն մտել են մեր ժողովրդի մեջ և նրանց նշանակությունը լիովին հասկանալի չե բոյորին: որինակ՝ «չրջկոմ», «գյուղխորհուրդ», «կուստեսություն» և այլն: Սոսքը վերաբերում է այն մտացածին կրճատումներին, փորոնք անհասկանալի չեն մնում և իր ժամանակին աչքան փրդովում ելին Լենինին:

ՊԱՅԲԱՐ ԳՐԱՍԵՆՅԱԿԱՅԻՆ ՎՈՃԻ ԴԵՄ

Հաճախ պատի թերթերի լեզուն փչանում, աղտոտվում է հիմնարկային ամփոփազրեղից, ղեկուցադրերից, հաշվապահական տեղեկանքներից փոխ առած արտահայտություններով: Դրա դեմ պետք է պայքարել: Սմբազրական կուլեզիան թղթակցությունները պետք է խնամքով մաքրել՝ զրտանյակային արտահայտություններից ու դարձվածքներից:

Շատուրի ելեկտրոնայանի «ելեկտրոնագարնիկ» պատի թերթում աշտպխի մի արտահայտություն կար.

«Կծկող արհեստանոցը պետք է վերակառուցի իր աշխատանքը մոտոռների փորակական բացթողման հարցում, ստախանովյան շարժման ծափալման հարցում, գոյություն ունեցող թերությունների վերացման հարցում»:

Ել չենք խոսում այն մասին, փոր այս նախադասությունն րնդհանրապես մի մեծ բովանդակություն չունի և եյապես փոշինչ չի առում րնթերցողին: Ուշադրություն դարձնենք միայն այն բանի վրա, փոր այստեղ յերեք անգամ գործածված է ինչ փոր մի հիմնարկային հաշվետվությունից փոխ առած «հարցում» արտահայտությունը: Տեսեք, թե նույն նախադասությունը փորքան ավելի հասկանալի կդառնա, յերթե նրա միջից դուրս պցենք զրտանյակային արտահայտություն չոր ու ցամաք ձեերը:

«Կծկող արհեստանոցը պետք է վերակառուցի իր աշխատանքը, փորպեպի լափորակ մոտոռներ արտադրի, ծափալի ստախանովյան շարժումը և վերացնի թերությունները»:

Նույն զրտանյակային փոճի աղղեցությունն է, յերբ փոխանակ դրելու՝ այսինչ րնկերը յեկել և Հոգժողկոմատից, դրում են՝ այսինչ րնկերը յեկել և Հոգժողկոմատի կոզմից, կամ՝ այսինչ րնկերը յեկել և Հոգժողկոմատի կոզմից:

Մեծ իմաստություն չի հարկավոր հասկանալու համար, փոր Հոգժողկոմատը մարդիկ ուղարկելու համար հատուկ պճեր չունի: Պարզ է նաև այն, փոր Հոգժողկոմատի կոզմից պալը զեռ չի նշանակում Հոգժողկոմատից պալ:

Մի ուրիշ օրինակ: Գրում են. «Գարնանացանի առաջին իսկ օրերից պուղկոոպն ապրանքը դաշտ չպրտեց»: Հասկանալի չե, փոր ցանքի օրերին պուղկոոպն ապրանքը դաշտ է տարել, մոտեցրել է գնորդին և շատ լավ է արել: Բայց ինչո՞ւ պրպարտել պուղկոոպին, տեսլով, թե նա ապրանքը «չպրտել» և և փոչ թե փոխադրել, տարել: Չէ՞ փոր «չպրտած» ապրանքից շատ բան չի մնա:

Կամ վերցնենք բազմաշարժար «մշակել» բառը: Գրում են՝ ա) Կուրվարչության նիստում մշակեցին ՄՏ կայանի խորհրդի վորոշումը՝ բերքատվության բարձրացման մասին:

բ) Կուլտետեսականների րնդհանուր ժողովում մշակած վորոշման հիման վրա պարտավորություն վերցրին:

գ) Պատի թերթերի հեռակայող խմբագիրներն ու պուղթղթակիցները լեզվի դասին մշակեցին մի առաջադրություն:

դ) Բրիգադը մշակեց Կենտկոմի վորոշումը:

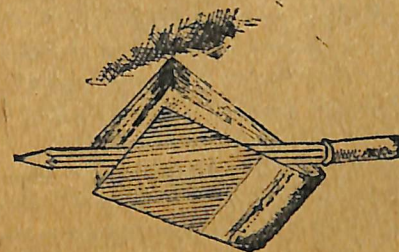
ե) Անցյալ տարի կուլտետությունը քսան հինգ հեկտար բամբակ մշակեց:

Նկատում եք, թե միևնույն «մշակել» բառը քանի առումով է գործածվում: Յեւ պես այս բոլորը չե, այդ բառը մեր պատի թերթերում ուրիշ շատ առումներով էլ և գործածվում: Մինչդեռ մենք յուրաքանչյուր զեպի համար առանձին բառ ունենք (ուսումնասիրել, սովորել, քննել, ցանել և այլն): Բայց, ահա, լենինը խուսափում էր այդ բառից: Նա գրում էր.

«Արդյոք նախադատրատված է հարցը, ուսումնասիրված է, մտածված, կշռադատված է արդյոք այդ կոզմից»:

(Լենին. Յերկեր, հատոր XXVI, էջ 74):

Ուշադրություն դարձրեք՝ «նախադատրատված», «ուսումնասիրված», «մտածված» և փոչ թե «մշակված»:

ՇՆՈՐՀՔՈՎ ՎԱՐՎԵԼ ԹՎԵՐԻ ՀԵՏ

Շատ պատի թերթեր ձեռն չեն վերստին թվերի հետ:

Կան խմբագիրներ, վորոնք կարծում են, թե թղթակցություն մեջ վորքան շատ թվեր լինեն, այնքան թղթակցությունը համոզիչ կլինի: Բայց բարբոթիկն հակառակն է դուրս գալիս. ընթերցողն ուղղակի հրաժարվում է կարդալ այդպիսի թղթակցությունը:

Իսկ ինչո՞ւ չե աղպես: Խորհուրդների Համառոտական VIII համագումարում աված իր դեկլարացիան մեջ ընկեր Լենինը շատ լավ է բացատրել այդ: Նա ասել է.

«Այլ դրքություն, վոր բաժանված է ձեզ, — Պարենյովի յերեք տարվա հաշվետվության մեջ մի փոքրիկ աղյուսակ կա. վորից յե՛ս կկարդամ իրայն հանրագումարի թվերը, այն ել կլսե թրվերով, վորովհետև թվեր կարդալը և մանավանդ լսելը դժգոհ է»:
(Լենին. Յերկիր, հատոր XXVI, էջ 39):

Լենինը դառնում էր, վոր հարկավոր է իր ունեցիկներին կլոր թվեր տալ: Ինչո՞ւ:

Վորովհետև կլոր թվերը շատ ավելի հեշտ է մտքում պահել:

Առանձնապես պետք է խոսել տոկոսների մասին: Համարյա միշտ, առանց խմատին մնալ հասցնելու, իսկ ընթերցողին ողուտ տալով, 50 տոկոս ասելու փոխարեն կարելի չե ասել «կեսը», կամ 250 տոկոսի փոխարեն՝ «յերկու և կես անգամ ավելի»:

«Վերջո՞ղ» պատի թերթում («Կրասնայա Նեվա» կոլտնտեսություն) տեղավորված էր այսպիսի մի արտահայտություն.

«Մեր կոլտնտեսությունն ունի խողարուծական Ֆերմա 48 գլուխ խոզով, վորոնց 75 տոկոսը մատղաշներ են»:

Միթե ավելի պարզ չե՞ր լինի, յեթե առանց տոկոսի ողնությունը գիծելու ասվեր.

«Մեր կոլտնտեսության Ֆերմայում կա 48 խոզ, վորի յերեք քառորդը մատղաշներ են»:

Կամ ավելի պարզ՝

«...վորից 36-ը մատղաշներ են»:

Հասկանալի չե, պատի թերթում չպետք է տեղավորել այնպիսի բարդ թվական աղյուսակներ, վորոնցից ընթերցողների մեծ մասը դժվարություններ բան կհասկանա:

Յերբ խմբկուր պատի թերթում ամփոփագիր է տեղավորում, պետք է տալ միայն մի քանի ամենակարևոր թվերը և այն ել, անպայման, անհրաժեշտ բացատրություններով:

Սակայն, չի կարելի նաև թերագնահատել թվերի նշանակությունը.

նր: Մեր մամուլում թվերը մեծ դեր են խաղում: Պատի թերթը կարգալիս կոլտնտեսականներն առաջին հերթին ամփոփագրի վրա յեն ուշադրություն դարձնում:

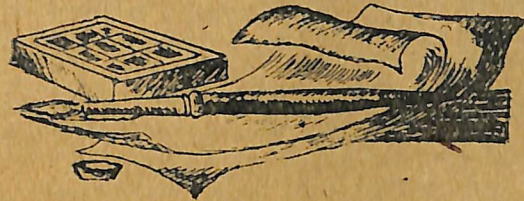
— Ապա, մի տեսնենք վրձր տեղն է բռնում մեր ողակը:

Լենինը շատ անգամ է նշել, վոր մեր կուսակցությունը բանվորին ու գյուղացուն պետք է համոզի վո՞չ թե ընդհանուր դատողություններով, վո՞չ թե բարձրագուրը բառերով, այլ փաստերով ու թվերով:

Ինքը՝ Լենինը այս կամ այն յերևույթի արժատները բանալու համար բացառիկ շնորհքով էր ողտադործում թվերը:

Թվի մեջ, յեթե այն շնորհքով ցույց տրվի ու բացատրվի, համոզելու վիթխարի ուժ կա:

Այստեղից ել յեղրակացություն. յուրաքանչյուր գյուղթղթակից, յուրաքանչյուր պատի թերթի խմբագիր պետք է կարողանա շնորհքով վարվել վո՞չ միայն խոսքերի, այլև թվական տվյալների հետ:

ՃԻՇՏ ԱՐՏԱՀԱՅՏԵՑԵՔ ԶԵՐ ՄԻՏՔԸ

Մեր լեզուն շատ հարուստ է. յուրաքանչյուր միտք, ամեն մի նրբութիւն արտահայտելու համար հատուկ բառ կա: Յեւ յեթե դուք չեք ուզում ընթերցողներին մեջ գծողութիւն և նույնիսկ վրդովմունք առաջացնել, պետք է այնպէս անեք, վոր յուրաքանչյուր բառն արտահայտի հենց այն, ինչ դուք եք ցանկանում ասել:

Թղթակցութիւնն ուղղելիս ինքզ քեզ հաճախ հարց պիտի տաս. արդյոք ա՞յն բառն է դործածւած, վոր այստեղ հարկավոր է: Ընթերցողները ճիշտ կհասկանան մեզ:

Դժբախտաբար մի՞չ բոլոր խմբագիրներն են մտածում՝ դրա մասին: Շատ հաճախ դործ են անում «մի՞չ այն բառը», վոր պետք է:

Այսպէս, որինակ, Վորոշիովի անվան կոլտնտեսութեան «Նովի պուտ» պատի թերթը, նկարագրելով կարմիր անկյունում տիրող դժբախտութիւնը՝ գրում է.

«Անկյունում մարդիկ հավաքւում են, բայց այստեղ նրանք դրա՞վում են այլանդակ դործով. ծխում են և սեմիչկա չրթում»:

Այստեղ այն չի ասւած, ինչ պետք էր ասել: Չե՞ վոր բնականապէս միջ ծխելն է այլանդակ դործ, վոր արեւածաղկի սերմ ուտելը: Միայն կարմիր անկյունում այդ անել չի կարելի: Ուրեմն՝ այդ արտահայտութիւնը մոտավորապէս այսպէս կարելի յեր գրել.

«Անկյունում մարդիկ հավաքւում են, բայց դրանից ի՞նչ ոգուտ. կան այնպիսի հաճախորդներ, վորոնք անկյունում ծխում են ու արեւածաղկի սերմ չրթում: Կարմիր անկյունում այդպէս անելն այլանդակ բան է»:

Քիչ չեն պատահում այս կարգի արտահայտութիւններ.

«Ներածական ճառ տվեց ակումբի վարիչը»:

«Քիչ են ուշադրութիւն հատկացնում»:

«Կոմյերիտմիութիւնը զեկավար դեր է տալում»: Յեւ այլն:

Մինչդեռ ամեն մի գրագետ ընթերցող կարող է խմբիդին հիշեցնել, վոր ճառն ասում են կամ արտասանում, ուշադրութիւնը դարձնում են, գերք կատարում են կամ խաղում:

«Վարչութեան անիութեան շնորհիւ», — գրում է պատի թերթերից մեկը, — կոլտնտեսութիւնն առանց խոտի մնաց»: Մինչդեռ այստեղ շնորհի բան չկա. հարկավոր էր գրել «Վարչութեան անփութեան պատճառով կամ հետևանքով»:

Ուրիշ բան է, յերբ պատի թերթը գրում է.

«Անասնապահ Մարտինի հոգատար խնամքի շնորհիւ հիվանդ կովն առողջացաւ»:

Այստեղ արդեն շնորհի բան կա և «շնորհիւ» բառը տեղին է գործածւած:

Նախադասութիւնն անտեղի բառերով խճողելու, ուրեմն և թրջթակցութեան միտքը մթաղնելու հետեյալ զեպքերն եւ քիչ չեն.

Գրում են

1) Խաղողի բերքահավաքը կատարւած է:

2) Բրիգադիւնները բացակայութիւն են տալիս:

3) Ղեկավարները պարտավորութիւն վերցրին:

4) Կոմյերիտականները դպրոցի բակի կանաչադարձում անցկացրին:

5) Մսուրի յերեխաներն ապահովւած են ամեն մեկը մի մահ ճակալով:

6) Առաջարկութիւն մտցրին պատի թերթ լույս ընծայելու մասին:

Փոխանակ գրելու

1) Խաղողի բերքը հավաքւած է:

2) Բրիգադիւնները բացակայում են:

3) Ղեկավարները պարտավորւեցին:

4) Կոմյերիտականները դպրոցի բակը կանաչադարձեցին:

5) Մսուրի յերեխաներից յուրաքանչյուրը մի մահճակալ ունի:

6) Առաջարկեցին պատի թերթ լույս ընծայել:

Միթե՞ պարզ չէ, վոր բոլոր որինակներն եւ յերկրորդ ձևով աւելի հասկանալի յեն, քան առաջին ձևով:

ՅՈՒՐԱՔԱՆՉՅՈՒՐ ԲԱՌ ԻՐ ՏԵՂԸ

Պատի թերթերից մեկում այսպիսի մի արտահայտություն կար.

«Բրեզադիր Նիկոլայեվի հանցանքով այժմ տեղեկանքների հանձնման ուշացում չի լինում, ինչպես առաջ լինում էր»:

Ըստ յերևույթին թղթակիցը ցանկացել է ասել, վոր առաջ այդ նույն բրեզադիր Նիկոլայեվի հանցանքով տեղեկանքներն ուշ էլին հանձնվում հաշվադատությանը, իսկ հիմա այդպիսի բան չի լինում: Խմբկողը հեղինակին չի ուզեց՝ ձեռն արտահայտելու իր միտքը, և ահա, դուրս է յեկել, վոր թղթակիցը բրեզադիրին մեղադրում է տեղեկանքները ժամանակին հանձնելու համար: Այսպիսով մի փնտաղար անհեթեթություն է ստացվել:

Ի՞նչ պետք էր անել այստեղ. միայն բառերի տեղափոխություն, և ահա թե ինչ կստացվեր.

«Այժմ տեղեկանքների հանձնման ուշացում չի լինում, ինչպես առաջ լինում էր բրեզադիր Նիկոլայեվի հանցանքով»:

Իհարկե, յեթե մի քիչ խորանանք, կտեսնենք, վոր այսպես ել նախադասությունը հոտակ չէ. «տեղեկանքների հանձնման ուշացում չի լինում» ասելու փոխարեն կարելի յեր ասել՝ «տեղեկանքները չեն ուշացվում», «տեղեկանքներն ուշ չեն հանձնվում» և այլն: Մտկայն, այս ձևով, դոնե, բրեզադիրը չի մեղադրվում տեղեկանքները ժամանակին հանձնելու համար:

Այս մի փոքրիկ որինակը ցույց է տալիս, վոր բառերի դասավորությունից ել շատ բան է կախված և թղթակցությունն ուղղելիս դրա վրա ել պետք է ուշադրություն դարձնել:

Բառերի սխալ դասավորությունը յերբեմն կարող է շատ լուրջ սխալների մեջ գցել:

Այդ անթույլատրելի յէ:

Յուրաքանչյուր բառ իր տեղը պիտի դնել:

ԶՆՋԵՑԵՔ ԱՎԵԼՈՐԴ ԲԱՌԵՐԸ

Սխալ է այն կարծիքը, թե յուրաքանչյուր ավելորդ բառ, յուրաքանչյուր ավելորդ արտահայտություն ընթերցողին ուզում է ավելի լավ հասկանալ հեղինակի միտքը: Դա ձեռն չէ: Ավելորդ բառերը միայն մթադնում են հեղինակի միտքը և դժվարացնում՝ հասկանալը:

Ավելորդ բառեր պատի թերթերը քիչ չեն գործածում:

Ահա մի քանի որինակ.

1. «Այստեղ յի նշել, վոր այն բրեզադիրում, վորտեղ բրիգադի անդամների մեջ աշխատանքի ձեռն թաշխում չի կատարված...»:

2. «Յեթի վարպետն անցավ իր իսկական գործնական աշխատանքին...»:

3. «Հինգ հոգի կոյտնտեսական պնացին դաշտ...»:

Այս նույն որինակները կարգացեք առանց ընդդժադ բառերի և կտեսնեք, վոր միտքը վոչ միայն չի աղավաղվում, այլև պարզանում, գյուրմբոնելի յի դառնում: Ընդդժադ բառերն ընթերցողին վոչ մի նոր բան չեն ասում. բացատրում են այն, ինչ ինքնատիքյան հասկանալի յէ: Այսպիսով, մեր բերած որինակների մեջ ընդդժադ բառերն ավելորդ են և թղթակցությունն ուղղելիս պետք է դուրս գցվեն:

Համատարած ենք, վոր ընթերցողներից շատերն ստիպված են լինելու մի քանի անգամ կարդալ հետևյալ նախադասությունը, վորպեսզի հասկանան այն.

«Վերոհիշյալ խանութավարները խանութային աշխատանքի աստարիզում լավագույն ցուցանիշների յեն հասել չնորհվ դեպի սպառողը ցույց տված՝ ամենուրեք հոգատարություն, ամենուրեք պահանջի ապրանքների անընդմեջ հայթայթման ու ապահովման, առավելագույն ձկունություն ցուցաբերելով ապրանքները պահեստից խանութները տեղափոխելու գործում, խանութների աշխատանքի ժամերը սպառողի պահանջներին հարմարեցնելով»:

Յեթե նույն պատի թերթի խմբագրին առաջարկենք մի շնչում կարդալ այս նախադասությունը, նա կես ճանապարհին կանգ կառնի ու կասի.

— Ներեցեք, շունչս կտրվում է, չեմ կարող:

Այդ ի՞նչ է նշանակում: Նշանակում է՝ այս նախադասությունը շատ է յերկար, վոր ընթերցողին հարկավոր է «շունչ քաշել»: Իսկ

դրա համար վերջակետ և հարկավոր: Ուրեմն՝ այսպիսի դեպքերում պետք է դիմել վերջակետի ոգնութեան. նախադասութիւնը պետք է վերակառուցել, մասերի բաժանել:

Տվյալ դեպքում այս նախադասութիւնը կարելի չէր այսպես ուղղել:

«Այս խանութները լավ են աշխատում, փորովհետեւ վարիչները հոգատար են դեպի սպասողը: Երանք առանց ընդհատումների ապրանք են բերում պահեստներից: Խանութների աշխատանքի ժամերը հարմարեցրած են զնորդների պահանջներին»:

Այս թղթակցութիւնը պարզեցնելու մի ձևն է. նույնը կարելի չէր անել և ուրիշ ձևով:

Թղթակցութեան բովանդակութիւնն ավելի հասկանալի դարձնելու համար պետք է հաճախ սկսել նոր պարբերութիւն: Վատ չի լինի յուրաքանչյուր նոր միտք սկսել նոր տողից, այսինքն՝ նոր պարբերութիւնը դարձնել: Այդ ձևով թղթակցութիւնն ավելի աշխույժ կլինի, կարգալը՝ ավելի հեշտ:

Տեսեք, թե ընկեր Ստալինն ինչքան վարպետներն է ոգտադործում համառոտ նախադասութիւններ կազմելու, հարցը սուր է պարզ դնելու, կարճ պարբերութիւններով արտահայտելու այդ ձևը:

«Կալվածատերերի դասակարգը, ինչպես հայտնի չէ, արդեն վերացված էր քաղաքացիական պատերազմի հաղթական ավարտման հետևանքով: Ինչ վերաբերում է մյուս շահագործող դասակարգերին, ապա նրանց էլ բաժին ընկավ կալվածատերերի դասակարգի բախտը: Չկա այլևս կապիտալիստների դասակարգն արդյունաբերութեան բնագավառում: Չկա այլևս կուլակների դասակարգը գյուղատնտեսութեան բնագավառում: Չկան այլևս վաճառականներն ու սպեկուլանտներն ապրանքաշրջանառութեան բնագավառում: Այսպիսով բոլոր շահագործող դասակարգերը վերացվեցին:

Մնաց բանվոր դասակարգը:

Մնաց գյուղացիների դասակարգը:

Մնաց ինտելիգենցիան»:

(Սորհուրդների համամիութենական 8-րդ արտակարգ համագումարում ընկ. Ստալինի տված զեկուցումից):

Այս համառոտ նախադասութիւնների մեջ ամենախոր մտքեր են դրված: Սրանք լիովին հաստատում են այն հայտնի կանոնը, թե՛ այնպես պիտի դրել, վոր բաների տեղը նեղվածք լինի, իսկ մտքերինը՝ լայնարձակ:

ՄԵԶԲԵՐՈՒՄՆԵՐԸ ՃՇՏՈՒԹՅԱՄԲ ՊԻՏԻ ԿԱՏԱՐԵԼ

Հազիվ թե լինի մի թերթ, վորը մեջբերումներ չանի, այսինքն՝ հոդվածների, թղթակցութիւնների մեջ քաղվածքներ չբերի մեր առաջնորդների հոդվածներից ու ճառերից, թերթերից ու զանազան դրական յերկերից: Տեղին դորձածած մեջբերումն աշխուժացնում է շարադրութիւնը, նրան տալիս է պատկերավորութիւն, ճշգրտութիւն, քաղաքական հստակութիւն:

Վատն այն է միայն, վոր յերբեմն այդ արվում է անիութորեն, քաղվածքի տեքստը, յերբեմն նույնիսկ իմաստն աղավաղելով: Կարիք կա՞ր տեսնու, վոր այդ անթույլատրելի, վնասակար բան է:

Մեջբերումը պետք է կատարել ճշտորեն, յերբեք հույս չդնել հիշողութեան վրա, այլ քաղվածքն անպայման ստուգել սկզբնական աղբյուրով:

Թերթը լույս ընծայելուց առաջ մի անգամ եւս պետք է ստուգել լեռնից և Ստալինից վերցրած մեջբերումները, համեմատել նրանց տպագիր յերկերի հետ, վորպեսզի բաց թողնված չլինի վոչ մի կետ, վոչ մի ստորակետ, վոչ մի բառ:

Այս կանոնը չդահպանելը շատ տխուր հետևանք կարող է ունենալ: Պետք է զգոն լինել: Հակառակ դեպքում աղավաղված մեջբերումով կարող եւս ծառայած լինել դասակարգային թշնամուն, վնասարարին, հակահեղափոխականին:

Թղթակցութեան մեջ վորեւ տեղից մեջբերում անելիս հարկավոր է փակադեղի մեջ նշել աղբյուրը—այսինչ հեղինակի այսինչ յերկ, այսինչ էջ: Անշուշտ, դուք արդեն նկատել եք, վոր այս զրքում մենք էլ այդպես ենք անում:

Մի դիտողութիւն եւս. չի կարելի մեջբերվող նախադասութիւնից կտորներ վերցնել կամայական կերպով: Մեջբերումն այնպես պիտի կատարել, վոր հեղինակի միտքը բոլորովին չաղավաղվի:

1. Ինչո՞ւ վ. Ի. Լենինն անհրաժեշտ էր համարում գրել պարզ ու հասկանալի: Նա ո՞ւմ շահերը նկատի ունեւ:
2. Վորո՞նք են թղթակցությունն ուղղելու հիմնական կանոնները:
3. Ի՞նչ պահանջներն պիտի բավարարի լրագրային լեզուն:
4. Թղթակցությունն ուղղելիս ի՞նչպէս պիտի վարվել ոտար բաների հետ:
5. Վո՞ր կրճատ բառերն են թույլատրելի և վորո՞նք՝ վրձ:
6. Ի՞նչ է դրասենյակային վրձը:
7. Պատի թերթում ինչպե՞ս պիտի վարվել թվերի հետ:
8. Ի՞նչ նշանակութիւն ունի բառերի ճիշտ դասավորութիւնը:
9. Վո՞ր բառերն ենք համարում «ավելորդ բառեր»:
10. Ի՞նչ կանոններ պետք է պահպանել զանազան փաստաթղթերից — հեղինակների մեջբերումներն անելիս:

ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ԱՌԱՋԱԴՐԱՆՔՆԵՐ

1. Ուշագիւր կարգացե՞ք ձեր պատի թերթի վերջին համարը և ուղղեցե՞ք այն ամենը, ինչ ձեր կարծիքով բաց թողած է յեղել սկզբնական ուղղման ժամանակ:
2. Ուղղեցե՞ք մի գյուղթղթակցի թղթակցութիւն և ձեր ուղղումը ցույց տվե՞ք հեղինակին: Հարցրե՞ք, զո՞ւհ է նա ուղղումներից, ինչի՞՞ դեմ է առարկում և ինչո՞ւ:
3. Կտրանտեսութեան հաշվապահից վորևէ ամփոփադէր վերցրե՞ք և նրա նյութերի հիման վրա մի աշխույժ թղթակցութիւն գրեցե՞ք:
4. Ձեր պատի թերթում գրե՞ք մի յերկար նախադասութիւն և առանց իմաստին վնաս հասցնելու բաժանեցե՞ք յերկու կամ յերեք նախադասութեան:
5. Պատի թերթի վերջին համարի համար գրած ձեր թղթակցութիւնից դուրս գցեցե՞ք բոլոր ավելորդ բառերը:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

	Եջ
1. Թղթակցութիւններն ուղղելը պատասխանատու գործ է	3
2. Միշտ հիշել ընթերցողին	6
3. Ուղղել խնամքով, առանց աղավաղումների	8
4. Լավ, մաքուր, ժողովրդական լեզվի համար	12
5. Մի՛ք չարաշահի ոտար բառերի գործածութիւնը	16
6. Խուսափեցե՛ք կրճատ բառերից	18
7. Պայժար գրասենյակային վրձի դեմ	20
8. Շնորհիվ վարվել քվերի հետ	22
9. Ճիշտ արտահայտեցե՛ք ձեր միտքը	24
10. Յուրաքանչյուր բառ իր տեղը	26
11. Ձնչեցե՛ք ավելորդ բառերը	27
12. Մեջբերումները հշտութեամբ պիտի կատարել	29

Գլուխիկ № 320 Պատկեր № 25, Տիւրա՛ 1500

Հանձնված է արտադրութեան 31 մայիսի 1937 թ.

Ստորագրված է տպագրելու 1 հունիսի 1937 թ.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0977607

4 4 1107 1937

ՏՐՎՈՒՄ Ե ԶՐԻ

346

11
28550

ԴԱՍԱԽՈՍՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ ԼՈՒՅՍ ԵՆ ՏԵՍՆՈՒՄ
ՀԵՏԵՎՅԱԼ ԼԵԶՈՒՆԵՐՈՎ

Ռուսերեն
Ուկրաիներեն
Բելոռուսերեն
Վրացերեն
Հայերեն
Ուղբեկերեն
Գերմաներեն
Ղաղախերեն
Թաթարերեն
Թուրքերեն

Պսերեն
Չեչեներեն
Բաշկիրերեն
Չուվաշերեն
Մարիերեն
Մոլդավերեն
Ուլմուրաերեն
Թուրքմեներեն
Տաճիկերեն

С. Шефтель

Как править заметки

Издательство ЦК КП(б) А "Хсрудаин Айастан",
Ереван 1937